

Okunnigt och korkat, Jan

Publicerad här den 25 juli 2014

JAN GUILLOU HAR VANLIGEN visat sig både kunnig och klarsynt i sina debattinlägg. Så dock inte när han ger sig in i skoldebatten. Hans krönika den 13 juli i Aftonbladet om skolan vittnade snarare om okunnighet och oförnuft. Det är faktiskt inte kaos i skolan. Det stora flertalet föräldrar och elever har i undersökning efter undersökning ansett att det är lugnt och bra i deras skola. Däremot är de övertygade om att det är stökigt i de flesta andras klassrum. Denna uppfattning har de fått genom alarmerande löpsedlar och rubriker som Guillous *Svenska skolan är världsbäst på kaos*.

Den socialdemokratiska flumskola som Guillou talar om har aldrig funnits. Den är ett påhitt som Björklund flitigt använde när han svartmålade den dåvarande skolan för att själv kunna framstå som räddaren i nöden inför valet 2006. Att han då använde rena lögner och våldsamma överdrifter i sin beskrivning av skolan klargjordes i radioprogrammet Kris i skolan. Detta program tystades ned i de stora, allianstrognas dagstidningarna; de drakar som sätter dagordningen för skoldebatten.

Guillou bidrar till en svartmålning av dagens skola. Han påstår att den svenska skolan är världsledande när det gäller sådant som kepsar på och våld mot lärare. För honom är detta tydligen väsentliga saker. Men att en blyg grabb får behålla den keps på som han gillar att se i spegeln medför inte att han lär sig sämre. Tvärtom. I skolan vistas dagligen närmare en miljon elever. Varje år rapporteras att en handfull av dessa elever misshandlat en lärare. Dessa fall leder till stora löpsedelsrubriker och allmän indignation. Detta kan jämföras med det dödliga våld som så gott som dagligen äger rum i hemmen och på våra gator. Ett våld som vanligen bara föranleder notiser i tidningarna, om ens det. Var är proportionerna, Jan?

Guillou ondgör sig över att de politiska partierna inte tar itu med ojämlikheten i skolorna. Det är bra. Men samtidigt förlöjligar han de två åtgärder som mer än andra skulle kunna råda bot på ojämlikheten. Det vill säga minskningen av förskolegrupperna och sloandet av betygen.

Det språkfattiga barnet blir till den skolsvaga elev som inte klarar kunskapskraven för gymnasiet. Detta efter att under nio år förgäves ha försökt följa med takten i undervisningen. Som genomlidit otaliga lektioner som för hen varit meningslösa och tråkiga. Som ideligen tvingats delta i betygsprov på sådant som hen inte lärt sig. Som förlorat självförtroende och framtidstro. Som kanske så småningom prote-

sterat mot den andliga misshandel hen utsatts för genom att stöka till det i klassen eller skolka.

För att kunna hjälpa dessa elever måste personalen på förskolorna få tid att kompensera dem för att hemmen inte har gett dem det språk och den övriga utveckling de behöver. Den tiden får inte personalen om barngrupperna är så stora som de vanligen är nu. Därför måste barngrupperna göras mindre. Detta är inte oväsentligt, Jan. Det är en självklarhet.

Vi som vill få bort betygen föreställer oss inte att vi därigenom kan ta bort orättvisorna mellan rika och fattiga barn. Det är ett vulgärt påstående. Men vi ser att både skolsvaga och skolstarka elever lär sig sämre och mår sämre på grund av de graderade betygen. För de skolsvaga eleverna är det förödande att de inte kan ta emot beröm och uppmuntran för de framsteg de gör när de ideligen genom betygen får veta att de är underkända och sämst i klassen. De skolstarka eleverna lär sig sämre genom att de riktar in sig på att få betyg i stället för att få varaktiga och användbara kunskaper. Än värre är att betygsstressen bidrar till att hälften av eleverna lider av psykisk ohälsa enligt rapporter från Socialstyrelsen och Rädda Barnen.

Forskarna är eniga om att betygen inte leder till att eleverna lär sig bättre. Att betygens enda funktion är att sortera eleverna. Det är genom betygen som klyftorna i samhället grundläggs. Hur kommer det sig att inga politiska partier vill ta bort betygen samtidigt som alla partier säger sig vilja göra samhället mera jämlikt? De skulle ju också slippa de avsevärda kostnaderna för alla fruktlösa försök att göra betygen rättvisa. I sin artikel antyder Guillou svaret. En stor del av väljarna i radhus och villor ser att det är tack vare betygen som de kan hjälpa sina barn att hamna först i kön till goda utbildningar och jobb. Partierna vågar inte slopa betygen för att inte stöta sig med dessa väljargrupper.

Uppdelningen i höger och vänster i skolpolitiken är meningslös. Den leder bara till en sådan pajkastning som Guillou ägnar sig åt. Det är också svårt att veta vilket läger skoldebattörerna tillhör. Många av dem har ju från början haft radikala idéer om solidaritet och jämlikhet. I takt med att deras status höjts och deras plånböcker blivit tjockare har deras åsikter glidit allt längre högerut. Ingen nämnd och ingen glömd.

Det vore bättre att ta fasta på en uppdelning mellan de som vet – och de som inte vet – vad eleverna behöver för att lära sig. I ena lägret finns de som har lärt sig grunderna i pedagogik och inlärningspsykologi och som har arbetat länge med elever. I det andra lägret finns självutnämnda och självsäkra experter på skolfrågor från politiken

och från massmedierna. Det är detta läger som nu styr utvecklingen i skolan utan att ha vare sig de kunskaper eller de erfarenheter som krävs.

Om de som vet fick styra, skulle skolbesluten utgå från ett inifrån-perspektiv. Från vad eleverna och lärarna tänker och känner och behöver. De som inte vet styr nu skolan från ett utifrån-perspektiv. Från ett effektivitetstänkande i näringslivet. Eller från skolor som varit framgångsrika i den kritiserade Pisa-rankingen. Skolor i främmande länder som har en annan kultur och andra mål än i Sverige.

För elevernas och samhällets skull behövs det nu ett maktskifte mellan dessa läger.